

ÁLLAMPOLGÁRSÁGRA ÉS DEMOKRÁCIÁRA NEVELÉS A GYAKORLATBAN²

„Milyen szép lenne, ha a kedves politikusok könnyen érthető módon beszél-
nének. Nekem nincs gondom a politikusokkal. De jó lenne, ha többet értenék
abból, amit mondanak. Akkor gyakrabban néznék híradót, és nem kapcsolnék
el. De ez így nagyon unalmas. Legfeljebb annyit értek, hogy pályaudvar.”

(Maria Hütter-Songailo, könnyen érthetőségi ellenőr)

Maria – aki a könnyen érthető kommunikáció szakértője, és ellenőrként is tevékeny-
kedik – fenti véleménye egy fontos problémára hívja fel a figyelmet: társadalmunk
néhány tagja – ilyenek például az értelmi sérült emberek – számára támogatás nélkül
értelmezhetetlenek az aktuális politikai és társadalmi témák. Ennek egyik oka, hogy az
információ nyelvezete számukra nehezen értelmezhető. A standard nyelven megfogal-
mazott híreket gyakran túl bonyolultan fogalmazzák meg, túl átláthatatlanul jelenítik
meg, és hiányoznak azok a kiegészítő magyarázatok, amelyek megkönnyítenék a meg-
értést és rávilágítanak a nagyobb összefüggésekre. Ennek következtében az értelmi
sérült emberek az élet számos területének még mindig nem lehetnek egyenrangú
részesei. Habár mi Németországban demokráciában élünk, ahol jog szerint mindenki
számára adottak a feltételek ahhoz, hogy aktív részese legyen a demokratikus folyama-
toknak – a választásoktól kezdve egészen a társadalmi és politikai elkötelezettségig – az
értelmi sérült emberek igényeit egyelőre kevésbé sikerült figyelembe venni. A sokszor
hangoztatott inklúzió, amikor minden ember az élet minden területén egyenlő alapon

1 A szerzőről: Tanja Blum 1989-ben született Memmingenben (Németország). Művészetet, kultúrtörté-
netet és germanisztikát tanult Augsburgban. 2016 óta dolgozik a CAB Caritas Augsburg Betriebsträger
gmbH-nál, ahol többek között inkluzív projekteket valósít meg, szövegeket fordít könnyen érthető
válatzatra, és a könnyen érthető kommunikációról tart képzéseket.

2 Szerkesztő: Netzwerk Leichte Sprache e.V. Verlagshaus Römerweg GmbH, Wiesbaden 2021; S. Matrix
Verlag; ISBN:978-3-7374-1158-5.

A német nyelvű tanulmány eredeti megjelenési helye: Blum, Tanja (2021): Politische Bildung in der
Praxis. In Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Szerk.): Leichte Sprache verstehen, Wiesbaden: S. Marix.
109–119. A német nyelvű tanulmány könnyen érthető változatának eredeti megjelenési helye: Blum,
Tanja (2021): Politik und Leichte Sprache. In Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Szerk.): Leichte Sprache
verstehen, Wiesbaden: S. Marix. 237–281.

Magyar nyelvre fordította: dr. Sárvári Tünde főiskolai docens. A nyelvi lektor: dr. Horváth Péter László
mb. főiskolai docens volt.

vehet részt, a politikában eddig csak mérsékelten valósult meg. A nehezen érthető nyelv olyan akadály, amely az értelmi sérült embereket kezdetektől fogva kizárja a társadalmi és politikai eszmecserekből, és ez által lehetetlenné teszi számukra, hogy ők is aktív résztvevői legyenek a társadalmi és politikai történéseknek.

Tanulmányomban ezért a könnyen érthető kommunikáció jelentőségét vizsgálom az állampolgárságra és demokráciára nevelés szemszögéből.

Két szempont mérvado a tanulmányomban:

1. Egyrészt a saját szakmai életemben, munkahelyi és személyes környezetemben szerzett tapasztalataimat írom le. Ez nem jelenti azt, hogy ez az egyetlen lehetséges megközelítési módja a témának.
2. Másrészt nem az értelmi sérült emberek alkotják társadalmunk egyetlen olyan rétegét, akik csak korlátozott mértékben lehetnek résztvevői a mindennapi társadalmi és politikai történéseknek. Más társadalmi csoportok körében is léteznek hasonló vagy egyéb akadályok. Jelen tanulmány kifejezetten az értelmi sérült emberek szempontjából vizsgálja, hogy milyen nehézségeket jelent számukra a standard nyelv megértése, mennyiben gátolja a nehezen érthetőség a részvételt a politikai életben.

I. A nehezen érthető nyelv problémája

Maria ki is mondta azt, amit sokan gondolnak: A politikában nem feltétlenül fektetnek hangsúlyt a könnyen érthetőségre. Annak ellenére, hogy Németországban számos jogszabály biztosítja a fogyatékos személyek esélyegyenlőségét, még mindig nagyon kevés a könnyen érthető információ a politikai életben, és így az értelmi sérült emberek csak korlátozottan gyakorolhatják demokratikus jogaikat.

A *Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény*, amelyet a német szövetségi kormány is aláírt 2009-ben, 29. cikke rendelkezik a politikai életben és a közéletben való részvételről.

A részes államok másokkal azonos alapon garantálják a fogyatékosággal élő személyek számára politikai jogaik élvezetét, és vállalják, hogy

- a) biztosítják, hogy a fogyatékosággal élő személyek másokkal azonos alapon, hatékonyan és teljes körűen vehessenek részt a politikai életben és a közéletben, közvetlenül vagy szabadon választott képviselőkön keresztül, beleértve a fogyatékosággal élő személyek jogát és lehetőségét a szavazásra és választhatóságra, többek között:

- (i) annak biztosítása révén, hogy a szavazási eljárások, létesítmények és anyagok megfelelőek, hozzáférhetők és könnyen érthetők.

Az ENSZ Egyezmény tehát arra kötelezi a részes államokat, hogy a szavazási anyagokat könnyen érthető formában is tegyék hozzáférhetővé. A legutóbbi németországi, illetve a bajorországi választások időszakában már voltak könnyen érthető anyagok, amelyek a választások menetét és az egyes pártok választási programját mutatták be. Ez vajon elegendő ahhoz, hogy az értelmi sérült emberek másokkal azonos alapon, hatékonyan és teljes körűen vehessenek részt a politikai életben és a közéletben?

Meglátásom szerint ez még nem elegendő, mert a választási programok csak töredékét képezik a politikai életben és a közéletben való részvételhez szükséges információ-nak. Ahhoz, hogy politikai kérdésekben véleményt tudjunk alkotni, minden állampolgár számára biztosítani kell annak lehetőségét, hogy megismerhesse a társadalom és a politika aktuális témáit. Egy demokratikus és befogadó társadalomban nagy jelentősége van annak, hogy mindig rendelkezünk információval, ne csak röviddel a választások előtt.

Az egyezmény 29. cikk *b)* pontjában ez is olvasható:

A részes államok [...] vállalják, hogy

b) azáltal, hogy aktívan támogatnak egy olyan környezetet, amelyben a fogyatékossgal élő személyek ténylegesen és teljes körűen, hátrányos megkülönböztetés nélkül, másokkal azonos alapon vehetnek részt a közügyek irányításában, és hogy ösztönzik a közügyekben való részvételüket, beleértve:

- (i) részvételüket az ország közéletével és politikai életével foglalkozó nem kormányzati szervezetek és egyesületek munkájában, valamint a politikai pártok tevékenységében és igazgatásában [...].”

Az értelmi sérült emberek részvétele tehát nem korlátozódhat csak a választásokra, hiszen támogatni kell a közügyekben való tényleges és teljes körű részvételt is. Véleményem szerint kiemelt fontosságú a „tényleges” kifejezés. A tényleges részvétel azt jelenti, hogy befolyásunk van más emberekre, történésekre és a fejlődésre, hogy valóban változtathatunk a meglévő állapotokon. Egy ember valószínűleg csak akkor szeretne hatékonyan részt venni a „közügyek irányításában”, ha az adott közügynek jelentősége van az ő életében is. Ennek azonban előfeltétele, hogy az adott személy saját véleményét tud kialakítani a témáról, ami pedig csak akkor lehetséges, ha számára érthető módon jut elegendő információhoz, és megérti az okokat is. Az inklúzió a politikai életben és a közéletben tehát csak akkor valósítható meg, ha minden ember számára érthető formában lesznek hozzáférhetők a (napi) politika témái.

II. A könnyen érthető információ szerepe az állampolgárságra és demokráciára nevelésben

Két projektet szeretnék bemutatni, amelyeknek a CAB Caritas Augsburg Betriebsträger gGmbH munkatársaként kollégáimmal együtt részese voltam. Ezt követően arról lesz szó, milyen kihívásokat és milyen lehetőségeket látok a könnyen érthető információ kapcsán az állampolgárságra és demokráciára nevelésben.

1. zet. Könnyen érthető újság: Különkiadás: COVID-19

A pandémia az a téma, amellyel 2020-ban a leggyakrabban foglalkozott a média, és amely mindannyiunk életét megváltoztatta. 2020 tavaszán pillanatok alatt újabb és újabb hírek érkeztek az egész világból, és hirtelen új előírások és szabályok léptek életbe, hogy megállítsuk a vírus terjedését. A fogyatékos emberek védett munkahelyeit bezárták, és az értelmi sérült személyek lakóotthonaiban gyakran nagyon szigorú feltételeknek kellett eleget tenni. A rendelkezések szövegeit elkészítették könnyen érthető formában, így mindenkihez eljutott az információ: hogyan terjed a betegség, hogyan védekezhetünk a fertőzés ellen. Nagyon fontos, mondhatni létfontosságú az információ. A tény, hogy időközben számos információ jelent meg könnyen érthető formában, azt igazolja, hogy emelkedett a könnyen érthető kommunikáció elfogadottsága, szükségességének megértése. Ha biztosítani szeretnénk az értelmi sérült emberek tényleges és teljes körű részvételét a politikai életben és a közéletben, akkor az még kevés, ha az információt könnyen érthető formában is hozzáférhetővé tesszük. A részvétel azt is magában foglalja, hogy részt vesznek a történésekkel kapcsolatos megbeszéléseken, vitákon. Nemcsak szemlélői, hanem tényleges résztvevői a történéseknek.

Ezért a Caritas Augsburg támogatásával működő Fach-Zentrum für Leichte Sprache (magyarul: Könnyen Érthető Nyelvért Központ) 2020 márciusától kezdve könnyen érthető újságcikkeket írt, amelyek a koronavírusról tudósítottak. Négy és fél hónapon keresztül hetente jelent meg online újságunk, a „zet. Könnyen érthető újság”. Ebben az értelmi sérült embereket tájékoztattuk a vírussal kapcsolatos hírekről. Az olvasók nemcsak a németországi eseményekről értesülhettek, de olvashattak a brazil kórnavírussal összefüggő intézkedésekről, vagy az emelkedő esetszámok miatt kirobbant izraeli tüntetésekről. Legtöbbször a német Tagesschau online hírportál cikkeit fordítottuk könnyen érthető nyelvi szintre, de készült néhány saját szöveg is. A német nyelvű cikkek a <https://www.cab-b.de/beitraege/zet.-zeitung-in-leichter-sprache/1830442/> linken érhetőek el.

Tanja, a Caritas Augsburg egyik ellenőre a következőket mondta erről az újságról:

„Nagyon jónak találtam a témaválasztásokat. Most végre én is megértettem ezeket a híreket. Most már tudom, milyen rossz ez mindenkinek. A szövegek segítettek abban, hogy megértsem, nagyon nehéz helyzetben vagyunk. Ezért nagyon figyelek arra, hogy maszkot viseljek, hogy megtartsam a kellő távolságot, és hogy ez által egészséges maradjak.”

2. Wir mittendrin (magyarul: A mi életünk is!) – könnyen érthető információ a menekültügyről

A „Wir mittendrin” című projekt hasonló okok miatt jött létre. Hosszú időn keresztül egyre gyakrabban lehetett a médiában a menekültügyi politikáról hallani, és valószínűleg mindannyian beszélgettünk erről baráti vagy családi körben. A Caritas Augsburg több lakóját és alkalmazottját is foglalkoztatta ez a kérdéskör, és sok esetben félelmet és aggodalmat váltott ki belőlük. Könnyen érthető formában szinte alig volt elérhető információ ebben a témában.

A „Demokratie leben!” című, a német állam által támogatott program keretében összeállíthattunk egy 40 oldalas füzetet könnyen érthető formában. A füzetben bemutattuk a menekültügyi jogi szabályozását, a bevándorlást kiváltó szociális okokat, de szóba kerültek a menekültekkel szembeni előítéletek is. Ezen kívül készítettünk két rövidfilmet, amelyben a könnyen érthetőséget hivatásszerűen ellenőrző ellenőrök egy migrációkutatóval és három menekülttel készitettek interjút. Az interjú során többek között azokat a kérdéseket is feltették, amelyek korábban a Caritas Augsburg által fenntartott lakóotthonokban és védett munkahelyeken is felmerültek. A projekt eredményeiről német nyelven a <https://www.cab-b.de/beitraege/wir-mittendrin/1835853/> oldalon olvashatnak.

A továbbiakban azt mutatom be, milyen tapasztalatokat gyűjtöttünk a könnyen érthető kommunikáció és az állampolgárságra és demokráciára nevelés kapcsolata terén, illetve milyen lehetőségek rejt a könnyen érthető nyelv alkalmazása a politikai életben és a közéletben.

III. A könnyen érthető információ felkelti az érdeklődést

A Caritas Augsburg szervezetnél dolgozó egyik ellenőr gondolatai nagyon világosan megmutatják, hogy milyen lehetőségek rejlenek a könnyen érthető nyelv alkalmazásában, ha elő szeretnénk mozdítani az értelmi sérült személyek részvételét a politikai életben:

„Mindig kíváncsi voltam. A könnyen érthető információ segítségével sokat tanultam. Olyan sok tudnivaló van: a politikáról, a földrajzról, vagy éppen arról, mi történik most a világban. Jobban megértem a dolgokat, ha könnyen érthető formában olvashatok róluk. És ami a legjobb: annak köszönhetően, amit megértek, még kíváncsibb leszek, és még többet szeretnék megtudni.”

Ezek a gondolatok nagyon jól mutatják, hogyan növelheti a kíváncsiságot a könnyen érthető szöveg, illetve hogyan segíti a tanulási folyamatot. A könnyen érthető nyelv alkalmazása ajtót nyithat új témák felé, mert megmutathatja, hogy nem kell mindig nagy erőfeszítés ahhoz, hogy bővítsük ismereteinket – sőt épp ellenkezőleg, az ismeretek bővítése örömet okozhat. A rövid mondatoknak, az egyszerű fogalmazásmódnak és a jól tagolt szövegnek köszönhetően már nem jelent a szövegértés megterhelést, frusztrációt az olvasó számára. A könnyen érthető szöveg megértése sokkal egyszerűbb, mint a standard nyelven írt szöveg megértése.

A könnyen érthető nyelv alkalmazása hozzájárul ahhoz, hogy az értelmi sérült emberek is a társadalom értékes tagjának érezhessék magukat. Amikor az igényeiknek megfelelő szövegek állnak rendelkezésükre, azt juttatjuk kifejezésre, hogy számítunk az együttműködésükre, a részvételükre. Ennek köszönhetően a társadalom fontos és másokkal azonos értékű tagjának érezhetik magukat, ami megerősítést és bátorságot ad ahhoz, hogy újabb témákkal foglalkozzanak.

Most bemutatok egy példát a gyakorlatból. A „Wir mittendrin” projekt esetében a „menekült” és a „politika” kifejezések alapvetően negatív jelentéssel bírtak a projekt kezdetén a résztvevők számára. A motiváció, hogy ilyen témákkal foglalkozunk, inkább alacsonynak volt mondható. Ezért a projekt elején készítettünk egy rövid videofilmet, amelyben a Caritas Augsburg lakóotthonaiban élő emberek jutottak szóhoz. Az interjúban az alábbi kérdések hangzottak el: „Voltál már egy másik országban?”, „Mit hallottál Szíriáról?”, „Mit kérdeznél egy menekülttől?” és „Mit tennél, ha Németországban háború törne ki?”. A projekt résztvevői saját tapasztalataikat és véleményüket mondhatták el, mi pedig meghallgattuk őket. Az ilyen módon elkészített videót a Caritas Augsburg többi lakója és munkatársa számára is elérhetővé tettük. Az volt a célunk, hogy ezzel beszélgetésekre ösztönözzük őket. Nagy örömünkre, igen

nagy igény mutatkozott erre. Egyre több és több információt szerettek volna megtudni a lakók. A kérdések és a válaszok alapján össze tudták hasonlítani saját helyzetüket a menekültek helyzetével, és kezdték más szemszögből megközelíteni a témát. Sikerült felkeltenünk az érdeklődésüket e napjainkban nagyon aktuális téma iránt. Megerősítettük azt a szándékukat is, hogy ők is tényleges résztvevői akarjanak lenni a politikai életnek és a közéletnek.

IV. A könnyen érthető információ támogatja az önképzést, a tanulást

Sokszor éri az a vád a könnyen érthető nyelv alkalmazását, hogy az információt felületessé teszi, az összetett és bonyolult témákat nagyon leegyszerűsíti és lerövidíti. Ezért a bonyolultabb témák könnyen érthető formában való megjelenítése talán nem is lehetséges, nincs is értelme.

A politikával kapcsolatos témák a legtöbbször nagyon bonyolultak, a használt kifejezések pedig elvont értelműek. A bemutatott „zet. Könnyen érthető újság” projekt során is többször szembesültünk azzal a kihívással, hogy olyan bonyolult kifejezéseket mint a „Verschwörungstheorie” (magyarul: összeesküvés-elmélet) és „Pressefreiheit” (magyarul: sajtószabadság) hogyan tudjuk könnyen érthetően elmagyarázni. Az ilyen kifejezésekkel az a gond, hogy nem hívnak elő az agyban konkrét képeket, és (első látásra) nem tűnnek fontosnak az egyén életében. Minden kritika ellenére úgy gondolom, hogy a könnyen érthető nyelvhasználat során van lehetőség arra, hogy absztrakt kifejezéseket érthetően tudjunk megfogalmazni. Arra is rá tudunk világítani, hogy ezek miért fontosak az egyén életében. Példaként a „rasszizmus” kifejezést említem az egyik „zet. Könnyen érthető újság” cikkből, amely a 2020 nyarán világszerte tartott rasszizmus elleni tüntetésekről számolt be:

A rasszizmus egy elképzelés vagy gondolkodásmód.

A rasszizmus a rassz szóból ered.

A rassz szót gyakran állatokkal kapcsolatban használjuk.

Például különböző kutyaajták (rasszok) léteznek.

Néhány ember azt gondolja,

hogy az emberek is különböző rasszokba sorolhatók.

Például a fehérbőrű emberek egy rasszhoz tartoznak.

A sötétbőrű emberek egy másik rasszhoz tartoznak.
Ezek az emberek gyakran azt is gondolják,
hogy a fehérbőrű emberek fontosabbak és értékesebbek,
mint a sötétbőrűek.
Ezt hívjuk rasszizmusnak.

Ez az elképzelés helytelen.

Nincsenek emberi rasszok.

A fehérbőrű emberek **nem** fontosabbak és **nem** értékesebbek
a sötétbőrű embereknél.

Minden ember egyformán fontos és értékes.

Ez a példa jól érzékelteti, hogy lehetséges és szükséges is, hogy összetett és bonyolult témákat is hozzáférhetővé tegyünk könnyen érthető formában. Az ilyen típusú kifejezések magyarázata mindig nagyon részletes, és a fordítótól a téma széleskörű ismeretét várja el. A magyarázat mindig függ az adott kontextustól és fordított szöveghez szükséges, rendelkezésre álló hely mennyiségétől. A „rasszizmus” kifejezés magyarázata természetesen lehetne még részletesebb, illetve másként is el lehetne magyarázni ezt a jelenséget.

A bonyolult információ könnyen érthető változata iránti igényt jól mutatja az egyik „zet. Könnyen érthető újság” olvasójának visszajelzése:

„Kimondhatatlanul nagy örömet okoz nekem, ha olvashatom az újságotokat, mert mindent könnyen el tudok olvasni, és meg is értem, amit olvastam.”

V. A könnyen érthető információ biztonságot nyújt és párbeszédre hív

Ha nem értünk meg egy társadalmi vagy politikai helyzetet vagy változást, akkor nem tudjuk megítélni, hogy ez a helyzet vagy ez a változás számunkra jó vagy rossz. Ez bizonytalanságot és félelmet okozhat. Ez a társadalmi bizonytalanság volt az életre hívója a „Wir mittendrin” projektnek. A Caritas Augsburg Fach-Zentrum für Leichte Sprache munkatársaiként nehezen tudtuk eldönteni, hogy például a médiában gyakran hallott „Flüchtlingswelle” (magyarul: menekülthullám) és „Flüchtlingskriese” (magyarul: menekültválság) kifejezések az értelmi sérült emberek számára valós problémát,

és így veszélyt jelentenek-e. Azt azonban bizonyosan tudtuk, hogy az értelmi sérült emberek nem rendelkeztek könnyen érthető információval erről a témáról.

A „Wir mittendrin” projekt résztvevői részletesen foglalkoztak a meneküléshez vezető okokkal, a menekült emberek németországi helyzetével. És ami talán még fontosabb: az addig névtelen menekültek a rövidfilmeknek köszönhetően szó szerint arcot kaptak. A kedvenc ételeikkel, a focival és más témákkal kapcsolatos kérdések rávilágítottak arra, hogy az interjúalanyok és az interjút készítőik között nem is olyan nagyok a különbségek.

Maria így ír a projekt hatásáról:

„Nekem a ‘Wir mittendrin’ projekt sokat segített abban, hogy bele tudjam képzelni magam ezeknek az embereknek a helyzetébe. A televízióban általában csak rosszat hallottam róluk. Ha sikerül valamit megérteni, akkor már nem kell attól annyira félni sem.”

A könnyen érthető információ biztonságérzetet nyújthat, mert ennek köszönhetően reálisabban tudjuk felmérni a veszélyt. Még az is előfordulhat, hogy rájövünk, a veszély nem is létezik. Az érthetőség a sikeres kommunikáció előfeltétele. Csak akkor lehetséges egyenrangú párbeszéd, ha a beszélgetőtárs nyelvi szintjének megfelelő nyelvet beszéljük. Csak akkor lehetséges a másik ember megértése, ha pontosan tudjuk értelmezni azt, amit mond nekünk. A befogadó társadalom elképzelhetetlen kölcsönös megértés nélkül.

VI. A könnyen érthető információ ösztönzi a részvételt

A mindennapi szakmai életemben újra és újra arra a megállapításra jutottam, hogy az értelmi sérült emberek nem hisznek abban, hogy ők is hatással lehetnének a politikai életre vagy a közéletre. A demokratikus társadalom alap gondolata azonban az, hogy a politikai folyamatokban különböző vélemények és érdekek jelennek meg. Az értelmi sérült emberek eddig nem nagyon vettek részt a politikai életben, és érdekeik is csak ritkán jelennek meg a politikai párbeszédben. A társadalmi vitákban és a társadalom fejlődésében való aktív részvétel sem lehetséges túl gyakran számukra, mivel erre nem adottak a megfelelő keretek. Az ENSZ Egyezmény egyértelműen kimondja, hogy aktívan támogatni kell egy olyan környezetet, amelyben akár az értelmi sérült emberek is részt vehetnek a közügyek irányításában.

A könnyen érthető nyelv alkalmazása segíthet egy ilyen környezet kialakításában, mint ahogyan azt Alexandra Lüthen (2019: 37) megfogalmazta: „Ha a demokráciát

szeretnénk még jobban megerősíteni, akkor a könnyen érthető információ jó választás, mert hozzájárul a tényleges, használható és kézzelfogható egyenlőséghez, döntéshozatalhoz és részvételhez.”

A könnyen érthető nyelv az értelmi sérült emberek esélyegyenlősége biztosításának nagyon fontos eszköze. A könnyen érthető nyelv a célcsoport szükségleteire reagál. A könnyen érthető információ iránti igényt nem az értelmi sérült ember hiányosságának kell tekinteni, hanem normalitásnak. Erősíti az értelmi sérült emberek önbizalmát, mert a könnyen érthető nyelv segítségével egyrészt megismerhetik a jogaikat, a jogok érvényesítésének lehetőségeit, és bátorítást kapnak ahhoz is, hogy merjenek élni is a jogaikkal. Az ismeretek bővülése pozitív hatással van az önismeretükre is. Maga a tény, hogy a társadalmilag releváns információ könnyen érthető változatban naprakészen is elérhető, fontos jele annak, hogy az értelmi sérült embereket is szívesen látják a politikai és közéletben, és hogy aktív részvételükre valóban szükség van. Ahhoz, hogy változásokat érijünk el, egyrészt tudásra van szükségünk, másrészt arra a hitre, hogy képesek vagyunk változtatni.

Gyakorlati példaként ismét a „Wir mittendrin” projektet említem. Hosszabb időn keresztül intenzíven foglalkoztunk a menekült emberekkel kapcsolatos témákkal. A Caritas Augsburg lakóotthon tagjaival közösen meglátogattunk egy menekültszállót is, így mindenki saját képet alkothatott az ottani viszonyokról. Ezt követően a projekt néhány résztvevője saját elhatározásból ruhát és játékokat gyűjtött az ott élőknek. Karácsonykor pedig üdvözlőlapot és egy édességekkel teli csomagot vittek a menekültszállóban lakó gyermekeknek. Ez nem történhetett volna meg, ha a nem kaptak volna könnyen érthető formában információt erről a témáról.

VII. Fordítás – felelősségteljes feladat

Végezetül hangsúlyozni szeretném, hogy egyelőre még nem érhető el minden információ könnyen érthető formában. A politikai élet területén egészen bizonyosan vannak még hiányosságok. Gyakran kevés vagy egyáltalán nincs különböző nyelvi nehézségű szöveg ugyanabban a témában, jóllehet a rendelkezésre álló szövegek nagymértékben befolyásolhatják az olvasók véleményét. A könnyen érthető szövegek készítése felelősségteljes feladat. Ezt a fajta felelősségünket újra és újra tudatosítanunk kell magunkban.

A gyakorlati példák azt mutatják, hogy nagy lehetőség rejlik a könnyen érthető nyelv alkalmazásában. A könnyen érthető információ hozzáférhetővé teszi a standard szöveget. De valójában nem ez a lényeg! A könnyen érthető nyelv alkalmazása egyértelművé teszi: az értelmi sérült emberek egyenrangú beszélgetőpartnerek, a véleményüket komolyan kell venni, a részvételük pedig lehetséges és kívánatos is a politikai

életben és a közéletben. A könnyen érthető nyelv mindennapos használata lehetővé teszi, hogy az értelmi sérült emberek felelősséget vállaljanak önmagukért és másokért. A könnyen érthető nyelv az egyik legfontosabb feltétele annak, hogy az értelmi sérült emberek valóban részt tudjanak venni a társadalom életében, a politikai életben és a közéletben.

Irodalomjegyzék

Lüthen, A. (2019). *Allen eine Chance. Warum wir Leichte Sprache brauchen*. Berlin: Duden.

Politika és könnyen érthető nyelv

Hanna a szövegek könnyen érthetőségét ellenőrzi.

Hanna képzett ellenőr.

Egyszer Hannával a politikáról beszélgettünk.

Hanna azt mondta: csak ritkán nézi a híreket a tévében.

A politikusok nagyon sokszor nehezen érthetően beszélnek.

Hanna a politikusok beszédét **nem** nagyon érti.

Ezért Hanna nagyon hamar megunja a politikusok beszédét,
és másik csatornára kapcsolja át a tévét.

Hanna több könnyen érthető műsort szeretne a politikáról.

Valószínűleg sokan érzik magukat úgy, mint Hanna.

Sokan **nem** tudnak a politikai életben önállóan információhoz jutni
és tájékozódni.

Például az értelmi sérült emberek.

Ennek az is oka lehet,

hogy a politikai információk gyakran **nem** könnyen érthetők.

Ezért sok ember sokszor **nem** tud hozzászólni a politikai kérdésekhez.

Sok embert kizárnak a közös politikai döntésekből.

Sok olyan törvény van,
amely a fogyatékos emberek és a **nem** fogyatékos emberek
egyenlő jogairól szól.

A törvények a politikai életben is egyenlő jogokat biztosítanak.

A politikai kérdések az egész társadalomról szólnak.

A társadalomnak **minden ember** a tagja.

Mégsem tud minden ember
a politikai kérdésekben információhoz jutni
és tájékozódni.

Mégis nagyon kevés a könnyen érthető információ a politikában.

Ezért szervezett meg 2 projektet az augsburgi Caritas
(így ejtsd ki: augsburgi Káritász).

Augsburg (így ejtsd ki: Augszburg) egy város Németországban.

Az egyik projekt címe: **zet. Zeitung** in Leichter Sprache (így ejtsd ki:
cet punkt cájtung in lájhter spráhe, magyarul: könnyen érthető újság)

A másik projekt címe: **Wir mittendrin!** (így ejtsd ki: vir mittendrin,
magyarul: A mi életünk is)

Projekt: könnyen érthető újság

2020-ban nagyon sokszor beszéltek
a hírekben a koronavírusról.

Sok minden történt a világban
a koronavírussal kapcsolatban.

Például Németországban könnyen érthető információk is megjelentek a szövetségi tartományok koronavírussal kapcsolatos szabályairól.

Németországban tartományok vannak.

Németországban a tartományok együttműködnek.

Az együttműködést szövetségnek is nevezzük.

Németországot szövetségi államnak nevezzük.

A tartomány hasonló, mint a magyarországi megye.

Más fontos dolgokról kevés könnyen érthető hír szólt.

Például arról, hogy mi történik Németországban és a világban.

Ezért könnyen érthető híreket írtunk az internetre 4 és fél hónapig.

Például minden héten lefordítottuk

a Tagesschau (így ejtsd ki: Tágesz-sáu) híreit könnyen érthetőre.

A Tagesschau (így ejtsd ki: Tágesz-sáu) egy internetes hírportál Németországban.

Szerintünk az értelmi sérült embereknek is tudniuk kell arról, hogy mi történik a világban.

Az értelmi sérült embereknek is szükségük van aktuális információkra.

Az aktuális azt jelenti, hogy a téma éppen most fontos.

Egyenlő jogokat nyújtó társadalomban fontos,

hogy az értelmi sérült emberek is

beszélgetni tudjanak a fontos témákról.

Projekt: A mi életünk is!

Ez a projekt hasonlít a könnyen érthető újság projektre.

Az elmúlt években újra és újra menekültek érkeztek Németországba.

A németországi hírekben sokszor hallottunk olyan szavakat, mint a menekülthullám és a menekültválság.

Sokan aggódtak miatta.

Nagyon sok ember nagyon sokszor beszélt erről a témáról.

Senki sem tudta pontosan:

- Hány ember érkezett Németországba?
- Hogyan viselkedjünk az idegen emberekkel?
- Mit jelenthet ez a mi életünkben?

Ha valamit **nem** tudunk biztosan, akkor bizonytalannak érezzük magunkat.

A menekült emberekről készítettünk 1 könnyen érthető füzetet és 2 könnyen érthető filmet.

A könnyen érthetőséget ellenőrző emberek például kérdéseket tettek fel a menekült embereknek.

Az ellenőrök sokat beszélgettek a menekült emberekkel.

Az ellenőrök a beszélgetés közben észrevették, hogy a menekült emberek **nem** is annyira különböznek tőlünk.

Ha valamit megértünk,
akkor talán észrevesszük,
hogy **nincs** okunk aggodalomra.

Talán **nem** kell félnünk.

A füzet és a filmek készítésekor
egy kicsit megismertük a menekült emberek helyzetét.

Könnyen érthető információk segítségével sok minden megváltozhat

A könnyen érthető újság
és a Mi életünk is! projektekből sokat tanultunk.

Például:

- A könnyen érthető információból sokat tanul az ember.
- A könnyen érthető információ segítségével bele tudunk szólni dolgokba.
- Ha könnyen érthető információt kapunk, akkor megszűnhet a félelmünk.
- Könnyen érthető információra van szükségünk ahhoz, hogy saját véleményünk legyen.

A demokráciában fontos a könnyen érthető információ.

Így könnyebb elolvasni: de-mok-rá-ci-a.

A demokrácia a kormányzás egyik változata.

A demokráciában beleszólhatnak a polgárok a politikai életbe.

A polgárok az emberek.

A demokráciában a polgárok
például megválaszthatják az ország kormányát.

Az ország kormánya irányítja az országban lakó emberek életét.

A demokráciában nagyon fontos,
hogy sok embernek van beleszólása a politikai életbe.

Sok embernek sokféle véleménye van.

Az embereknek különböző problémáik vannak,
és más dolgokra van szükségük.

Az embereknek különböző gondolatai lehetnek a jövőről.

A demokrácia célja,

hogy mindenkinek hasonlóan jó megoldást találjunk.

Hasonlóan jó megoldást akkor találunk,

- ha nagyon sok ember elmondhatja a véleményét a politikai kérdésekről,
- és sok ember vehet részt a politikai életben.

A részvétel azt jelenti,

hogy egy ember vagy több ember ugyanazon a témán dolgozik.

Az emberek például azért dolgoznak együtt egy témán,
mert meg szeretnének valamit változtatni.

A változás feltétele,

hogy **minden** ember egyformán megérthesse az információt.

Nagyon fontos,

hogy a mindennapi információnak legyen egyszerűen érthető vagy könnyen érthető változata is.

Csak így lehet saját véleményünk.

Ez a szöveg a következő szakszöveg könnyen érthető összefoglalója:

A szakszöveg címe:

Állampolgárságra és demokráciára nevelés a gyakorlatban.

A szakszöveget Tanja Blum (így ejtsd ki: Tányjá Blum) írta.

A szakszöveg könnyen érthető fordítását is

Tanja Blum (így ejtsd ki: Tányjá Blum) készítette.

A könnyen érthető szöveg érthetőségét és a képeket

Maria Hütter-Songailo (így ejtsd ki: Márijá Hütter-Szongájló)

és Tanja Greisel (így ejtsd ki: Tányjá Grájzel) ellenőrizte.

Maria (így ejtsd ki: Márijá) és Tanja (így ejtsd ki: Tányjá)

Németországban élnek,

és Augsburgban (így ejtsd ki: Augsburgban) dolgoznak

a Káritász nevű szervezetnél (CAB gGmbH).

Képek: © Lebenshilfe für Menschen Mit geistiger Behinderung Bremen e.V.,
illusztrátor Stefan Albers, Atelier Fleetinsel, 2013–2020

A magyar nyelvű fordítást készítette: Horváth Péter László

A magyar nyelvű fordítás érthetőségét ellenőrizte: Sallai Ilona

A magyar nyelvű fordítást az eredeti német szöveggel összehasonlította:
Sárvári Tünde

